

Zágoni Balázs – Kürti Andrea

ERDÉLYI GYERMEKENCIKLOPÉDIA

Mindennapi életünk

MILYEN NYELVEN BESZÉLÜNK?

Ha ezt a könyvet olvasgatod, akkor biztosan tudsz magyarul, és valószínű, hogy magyar az anyanyelved. Az anyanyelvünket édesanyánktól tanuljuk. De bizonyára észrevetted, hogy az emberek néha más nyelven beszélnek körülötted. Lehet, hogy olyan helyen élsz, ahol mindenki magyarul beszél. És az is lehet, hogy már az oviban vagy a suliban is sok, más nyelven beszélő gyerekkel találkozol. Az első idegen nyelv, amit hallasz, valószínűleg a román. De ha külföldön élsz a szüleiddel, akkor az is lehet, hogy körülöttetek angolul, németül, oroszul, franciául, spanyolul vagy más nyelven beszélnek.

Te milyen nyelvet hallottál még a magyarokon kívül?

A világon több mint 6000 nyelvet beszélnek, de Erdélyben a legtöbb ember románul és magyarul beszél. Néha roma – vagy más néven cigány – beszédet is hallhatsz az utcán. A romákat könnyű felismerni: a férfiak általában nagy kalappal, a nők tarka szoknyában járnak. Az asszonyok fején színes kendő, a kislányok hajában tarka szalag van.

Erdély bizonyos vidékein még német beszédet is hallhatsz, noha ma már nagyon kevés német él itt. Zsidó ember is kevés van, ők magyarul vagy románul beszélnek.

De láthatsz más embereket is, például sötét bőrűeket, akik négerek lehetnek vagy arabok. Ők többnyire Afrikában születtek. És keskeny szeműeket, akik Ázsiában születtek. Keresd meg a kis térképen a két kontinent: Afrikát és Ázsiát!

Erdélyben a legtöbb magyar ember Székelyföldön él. De sokan élnek a Partiumban (ejtsd: párcium) és Erdély nagy városaiban: Marosvásárhelyen, Kolozsváron, és kisebb városokban, falvakban is. Ti hol éltetek? Keresd meg a nagy térképen!

CSALÁDI ESEMÉNYEK, ÜNNEPEK

A családban vannak örömteli és szomorú események is.

KERESZTELŐ

Nagy öröm egy gyerek születése is. A születésnél általában nincs ott a nagy család, mert a legtöbb kisbaba a kórházban jön világra. De utána keresztelő lesz, amikor az egész család összegyűl: nagyszülők, nagynénik, nagybácsik és unokatestvérek. A templomban megkeresztelik a kisbabát, akit a keresztszülők tartanak a kereszvíz alá. A keresztszülők a kisbaba szüleinek testvérei vagy nagyon jó barátai. A keresztszülők Isten előtt megígérik, hogy ők is gondját viselik az újszülöttnak.

Utána pedig ünnepi ebéd van, és lehet ismerkedni a sok rokonnal, akiket csak ritkán látsz. Neked kik a keresztszüleid? Voltál már más gyerek keresztelőjén?

ESKÜVŐ

Örömteli esemény az esküvő. Gondolj csak arra, hogy te nem születhetnél volna meg, ha édesapád és édesanyád nem szeretik egymást, és nem házasodnak össze.

Az esküvőn két ember megígéri egymásnak Isten, a rokonok és a barátok előtt, hogy életük végéig szeretni fogják egymást, és vigyáznak egymásra. A lányt menyasszonynak, a fiút vőlegénynek hívjuk. Utána nagy ünnepséget csapnak, ahová minden rokonukat és barátjukat meghívják. Finomságokat esznek és táncolnak, és mindenki megajándékozza a fiatal házaspárt.

Biztos te is voltál már esküvőn. Láttad a menyasszonyt? Netalán táncoltál is vele? Milyen színű volt a ruhája?

VÁLÁS

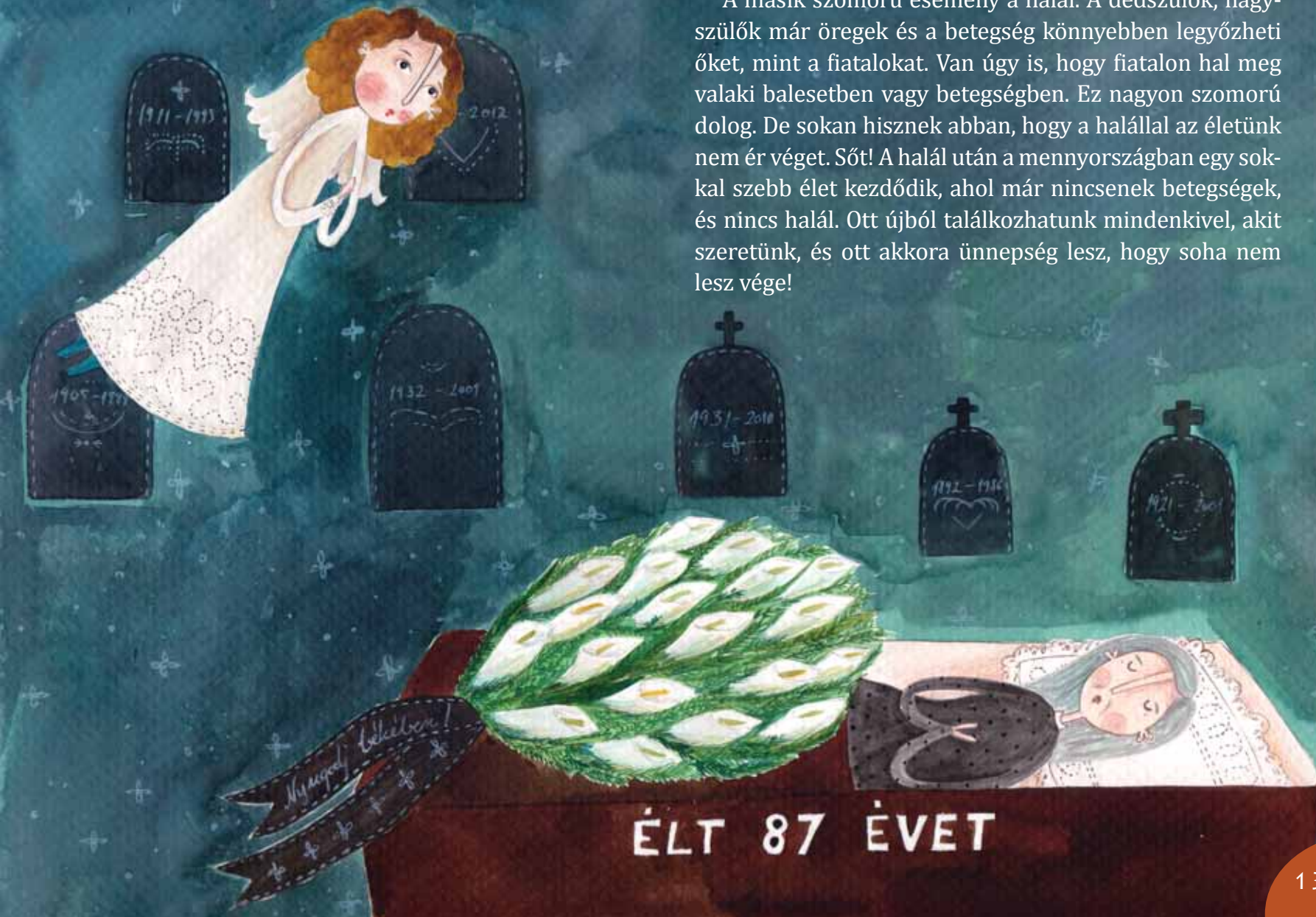
A családban az egyik legnehezebb esemény a válás. Van úgy, hogy a szülők elválnak, mert már nem tudnak egymás mellett élni. A gyerekeket ezután is ugyanúgy szeretik, de a gyerek csak az egyik szülőnél fog lakni. A válást a bíróságon mondják ki, és a gyerekeket is megkérdezik, hogy kivel akarnak maradni? A legtöbb gyerek az édesanyját választja. Az édesapjukat így csak hétvégén és vakációban láthatják. De mindkét szülő válás után is ugyanúgy szereti a gyerekét, mint azelőtt.

Neked együtt élnek a szüleid, vagy elváltak?

HALÁL

A másik szomorú esemény a halál. A dédszülők, nagyszülők már öregek és a betegség könnyebben legyőzheti őket, mint a fiatalokat. Van úgy is, hogy fiatalon hal meg valaki balesetben vagy betegségben. Ez nagyon szomorú dolog. De sokan hisznek abban, hogy a halállal az életünk nem ér véget. Sőt! A halál után a mennyországban egy sokkal szebb élet kezdődik, ahol már nincsenek betegségek, és nincs halál. Ott újból találkozhatunk mindenkivel, akit szeretünk, és ott akkora ünnepség lesz, hogy soha nem lesz vége!

GÉPEINK

Sok gép van az otthonunkban, amely megkönnyíti és kényelmesebbé teszi az életünket.

De sok van, amihez nem nyúlhatsz egyedül. Villanyárammal működnek, és ha rossz helyen nyúlsz hozzájuk, akkor megrázhathatnak, ami halálos is lehet. Ezen kívül égési sebeket okozhatnak, megvághatnak.

Az egyik legfontosabb gépünk a hűtőszekrény. Ha ez nem volna, az ételeink hamar megromolnának. A legtöbb hűtőszekrénynek van egy fagyasztórésze is, ahol hosszú hónapokig eláll a megfagyasztott hús vagy zöldség, mínusz tizenhét fokon.

Amíg nem volt mosógép, a háziasszonyok kézzel mosták ki a ruhákat.

A mosogatógép segít evés után gyorsan elmosni az edényeket, tányérokat, poharakat.

A mikrohullámú sütő gyorsan felmelegíti az ételt. De van, aki szerint egészségesebb a kályhán melegíteni, mint a mikróban. Egészségtelen, ha műanyag edénnyel melegítesz benne.

Ezen kívül vannak konyhai robotgépek, amelyek segítségével könnyebb a konyhai munka. A blenderrel apróra vágjuk a zöldségeket. A mixerrel össze tudjuk keverni a krémeket. A darálóval húst őrölhetünk, például a fasírt-hoz. A facsaróval pedig gyümölcslevet vagy zöldséglevet készíthetünk. Vannak olyan bonyolult konyhai robotok is, amelyek egyszerre tudják mindezeket!

A villany- vagy gázkályha tetején főzni, a sütőjében sütni tudunk. De veszélyes, egyedül ne járj vele!

A varrógéppel gyorsan szép, színes foltot lehet varrni a ruhákra, ha kiszakadt. Így nem kell eldobni, talán még szebb is lesz, mint új korában.

A borotválkozógéppel haját, szakállát és bajuszt lehet vágni. Neked e három közül csak hajad van. Van, aki szakállas vagy bajuszos a családban?

A légkondicionáló csak nagy melegben szükséges. Viszont akad, aki meghűl tőle, ha túl erősen fújja a hideg levegőt.

A rádión híreket és zenét lehet hallgatni.

A CD-lejátszóról zenét, meséket lehet hallgatni, a DVD-lejátszóról pedig filmeket lehet nézni, de ahhoz televízió is kell.

A legjobban talán a televíziót és a számítógépet ismered. Az elsőt filmeket és tv-műsorokat lehet nézni, az utóbbit meg bizonyára játszani szoktál. De a felnőttek nem (csak) arra használják. Dolgozni, levelezni, társalogni, fényképet nézni is lehet a segítségével.

A táblagép olyan, mint egy kis képernyő, de valójában az is egy számítógép. Az okostelefon is egy kis számítógép, amivel telefonálni is lehet.

De nemcsak a lakásban használunk gépeket. Vannak gépek, amelyek a munkánkban segítenek. A fűrő- és csavarozógéppel könnyű bútort szerelni. A láncfűrősszel vágja a favágó a fát. A markológéppel teszik a teherautóra a homokot és kavicsot. Az arató- és cséplőgéppel gyűjtik be a búzát.

Vannak gépek, amelyek a közlekedést és vásárlást teszik könnyebbé: mozgólépcső, fotocellás ajtó, pénztárgép, bankkártyaolvasó, elektronikus mérleg, bankautomata.

Ezek a gépek mind villanyárammal működnek. Fontos, hogy spórolj az árammal. Ezért csak akkor tarts bekapcsolva egy gépet, amikor tényleg használod. A villanyt is oltsd le ott, ahol épp nincs senki.

HOGYAN ÖLTÖZKÖDÜNK?

Azért van sok ruhád, mert sokféleképp lehet és kell felöltözni.

Van otthoni játszóruhád és óvodai vagy iskolai ruhád. Van kinti vagy kiránduló ruhád. Van pizzamád, van ünnepi ruhád, amivel szülinapra, szín-

házba vagy templomba mész. Vannak vékony, rövid nyári ruháid és meleg, vastag téli ruháid. Van eső elleni ruhád, ami nem engedi át a vizet.

Sőt, az is lehet, hogy van népi ruhád, vagyis népviseleted is!

Az évszázadok során a divat is alakította a ruhákat. Nézd meg, hogyan öltözött egy férfi kétezer éve, száz éve, és mi most a divatos viselet?

Vannak olyan ruhák, amelyeket azért kell felvenni, hogy megvédjen minket munka közben. Nézd meg, milyen ruhája van a fűrógépes munkásnak, a tűzoltónak és a bűvárnak. Szerinted miért úgy néz ki?

Falun, sok helyen még ma is a népviselet az ünnepi ruha. De Erdély különböző részein más és más volt a népviselet. Nézd meg, miben különbözik egy torockói és egy székely lány ruhája. Hát a székeli a kalotaszegitől?

MŰVÉSZETEK

SZÍNHÁZ

Voltál már az ovival vagy sulival bábszínházban vagy színházban? Leültél a kényelmes székbe, kialudtak a lámpák, felgördült a függöny, a színpadon pedig megjelentek a színészek jelmezekbe öltözve, és előadtak egy érdekes színdarabot. Ijesztő volt? Vicces volt?

BÁBSZÍNHÁZ

A bábszínházban a színészeket vagy látjátok, vagy nem. Sokszor egy bábut húznak a kezükre, és csak azt lehet látni. De olyan ügyesen mozgatják, mintha valóban élne. A hangjukat is elváltoztatják. Sőt, egyszerre több bábuval is, több hangon tudnak játszani. Volt már olyan, hogy vándor bábszínészek érkeztek hozzátok az oviba vagy a suliba? Lehet, hogy magukkal hoztak egy kis paravánt is, és amögött játszottak. Tetszett az előadásuk?

MOZI

Lehet, hogy már moziban is voltál. Ott egy géppel vetítik ki a filmet egy nagy fehér vászonra. A filmet korábban rögzítették az igazi színészekkel, akik aztán saját magukat is láthatják a nézőtérén ülve. Vannak olyan filmek is, amelyekhez adnak egy különleges szemüveget. Ezeket 3D-s filmeknek nevezik. Ha felteszed a szemüveget, olyan érzésed lesz, mintha megfoghatnád a szereplőket! Filmeket otthon is nézhetsz a televízióban vagy a számítógépen. Nagyon sok film a Youtube oldalon nézhető meg. Oda még te is feltehetsz egy kis filmet a suliról, az oviról vagy a családotról! Fényképezőgéppel vagy okostelefonnal is lehet filmeket készíteni.

CIRKUSZ

Erdély városaiban gyakran jár vándorcirkusz. Nagy sátorral érkeznek, bűvész- és akrobatamutatóványokat, állatszámokat és vicces jeleneteket mutatnak be. A cirkuszisták lakókocsikban élnek, egész évben járják az országot, és a legtöbbször a gyerekeik is cirkuszisták lesznek.

OPERA, OPERETT

Van olyan színházi előadás, ahol zene is szól. Az operában vagy operettben a színészek nem elmondják, hanem elénekelik a történetet, és a színpad alatt van egy egész zenekar is. Voltál már operában vagy operettelőadáson? Erdélyben csak Kolozsváron van magyar opera, de zenes előadást sok színházban láthatsz.

KONCERT

És végül vannak koncertek, ahová azért járunk, hogy zenét hallgassunk. Vannak koncerttermek, ahol egy zenekar játszik. Itt nincs sok nézőnivaló, így a szemünket is behunyhathatjuk, hogy teljesen a zenére tudjunk figyelni. Vannak nagy koncertek a szabadban is, felépített színpadon, ahol sokezer ember énekel együtt kedvenc együttesével.

Aki megnéz egy színházi előadást, egy filmet, vagy elmegy egy koncertre, főleg szórakozni szeretne. Viszont a színészeknek, zenészeknek ez munka. Nagyon sokat gyakorolnak, és nagyon figyelmeseknek kell lenniük végig az előadás közben, hogy ne rontsák el a szöveget, zenét vagy mozdulatot.

A művészet lehet szórakoztató, de új dolgokat is tanulhatunk belőle az életről.

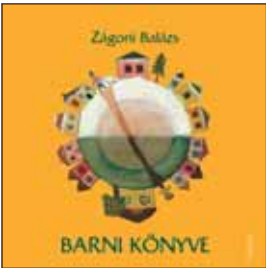

TARTALOM

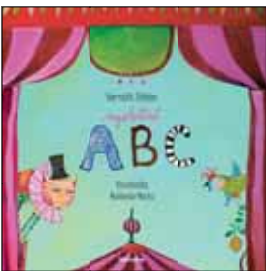
Milyen nyelven beszélünk?	6
Hol lakunk?	8
A család és a rokonok	10
Családi események, ünnepek	12
Ki vezeti a várost és az országot?	14
Mi leszel, ha nagy leszel?	16
Óvoda, iskola, egyetem	18
Honnan vásárolunk?	20
Mit eszünk?	22
Betegség és egészség	24
Gépeink	26
Hogyan teremtünk kapcsolatot másokkal?	28
Hogyan öltözködünk?	30
Ünnepeink	32
Templom és vallás	34
Sport	36
Művészetek.	38
Zene és tánc	40
Mit látogassunk meg?	42
Utazás	44

A KOINÓNIA KIADÓ GYERMEKKÖNYVKÍNÁLATÁBÓL

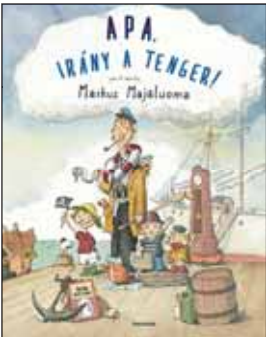
Zágonyi Balázs: Barni könyve
165×175 mm, 112 oldal
26 RON / 1980 Ft
Illusztrálta: Reményi Schmal Róza
Barni kalandjaira egyre többen kíváncsiak, a sorozat induló kötetét nemrég harmadik alkalommal adta ki a Koinónia Kiadó. A Barni könyve egy igazi, négyéves kolozsvári kisfiúról szól, aki már mozgonyt is vezetett, a Nagy Fekete Kutya közreműködésével megtanult biciklizni, a sarki boltban egyedül vásárolt tejet, és csak a hűtőszekrénybe kell bekukkantania, máris tudja: Apa melyik fővárosból érkezett haza.

Horváth Zoltán: Nyelvtörő ABC
195×195 mm, 48 oldal
26 RON / 2200 Ft
Illusztrálta: Moldován Mária
A halmozott alliterációkkal teli versek nyelvi leleményről tanúskodnak, a ritka és csengő-bongó szavak áradata az olvasót is a magyar nyelv gazdagságának bűvöletébe vonja. Moldován Mária sajátos hangulatú, részletekben gazdag illusztrációi számos felfedeznivalót kínálnak kicsiknek-nagyoknak.

Cseh Katalin: Amit nem lehet megenni
162×175 mm, 60 oldal
26 RON / 2200 Ft
Illusztrálta: Bódi Kati
Cseh Katalin a kiskamasz-lét örömeiről, bánatairól és megmagyarázhatatlan érzéseiről beszél legújabb verseskötetében. Kérdésekről, amelyek ebben a korban merülnek fel először, és sok esetben egész életünkön végigkísérnek. A kötet társ lehet a gyermek számára ebben az időszakban, és a szülőben is felébresztheti az esetleg már „kifakult” érzékenységet.

Markus Majaluoma: Apa, irány a tenger!
210×265 mm, 36 oldal
35 RON / 2500 Ft
Illusztrálta: Markus Majaluoma
Kalandszagot fúj a szél a tengerről, a munkából hazatérő Apát a három gyerek rögtön el is cipeli sétálni. Ettől kezdve megállíthatatlanul pörög az elragadó humorú történet: a dédi ingaórájával, néhány járdakövel és az Apa anatómiakönyvével felszerelt csapat csakhamar egy rozzant hajóra tesz szert...

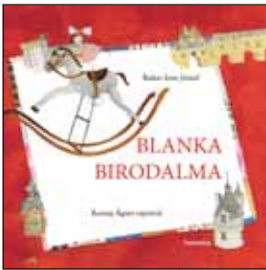
Jézus meséskönyve, a Biblia
165×195 mm, 352 oldal
59 RON / 3990 Ft
Illusztrálta: Jago
Az utóbbi évtized legjobb gyermekbibliájának szerzője egyetlen, lenyűgöző mesévé fűzi össze a Biblia történeteit. A gyermekek nyelvén szóló szövegeket egyedi képi világ egészíti ki, a brit illusztrátor megejtően kedves és fölös sallangoktól mentes alakjai minden bizonnyal a gyerekolvasók és szüleik szívéhez nőnek majd.

Andri Snaer Magnason: A kék bolygó története
162×175mm, 120 oldal
29 RON / 2400 Ft
Illusztrálta: Kovács Katalin
Aranykori teljességet idéző ős-állapot honol a kék bolygó kis szigetén: az örökifjú gyermeklélek önfeledt, kiapadhatatlan derűje és harmóniája. De váratlanul becsapódik a szigetlakók közé úrhajóján Hahó Jónapot... A kék bolygó története az első olyan gyerekkönyv, mely elnyerte az Izlandi Irodalmi Díjat, és számos nemzetközi irodalmi elismerésben részesült.

Sikó-Barabási Eszter: Kabátvigasz, gombszomor
165×175 mm, 92 oldal
26 RON / 2200 Ft
Illusztrálta: Visky Ruth Boglár
„Duplafedelű”, felnőthöz, gyerekhez egyaránt szóló, friss hangú és nyelvi leleményben gazdag meséket talál ebben a kötetben az olvasó. A szerző mindennapi életünk szereplőit mehökkentő helyzetekben mutatja be, így találkozhatunk a vásárlóra áhítózó kabáttal, a fáról lepotyogó szilva-kisasszonnyal, a fazékból előbukkanó lekvár-királyyal.

Balázs Imre József: Blanka birodalma
195×195 mm, 60 oldal
26 RON / 2200 Ft
Illusztrálta: Keszeg Ágnes
Balázs Imre József új könyve, a *Blanka birodalma* a *Hanna-hinta* (Koinónia, 2009) testvérköte. Míg Hanna világa főleg az otthon volt, Blanka birodalma tágasabb, a lovardától az uszodáig és tovább, a csak képzelet útján bejárható vidékekig terjed. A könyv két ízben nyert eddig „Szép könyv”-díjat.